

بررسی تاثیر وجود کمیته حسابرسی بر عملکرد آتی شرکت (مطالعه موردی صنعت خودرو)

سیدحسین افضل‌نیا

کارشناسی ارشد مدیریت دولتی - مالی، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران (نویسنده مسئول)
Hassan.afzalnia@yahoo.com

شماره ۱۹ / زمستان ۱۳۹۸ (جلد چهارم) / صص ۱۵-۱۶
چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره دوم)

چکیده

یکی از بخش‌های مهم حاکمیت شرکتی، کمیته حسابرسی می‌باشد. با وجود این کمیته، عملکرد شرکت و مدیران زیر ذره بین گذاشته می‌شود تا در جهت بهبود آنها اقدامات لازم صورت گیرد. پژوهش حاضر به بررسی تاثیر وجود کمیته حسابرسی بر عملکرد آتی شرکت در صنایع خودرو می‌پردازد. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی بوده و از بعد روش‌شناسی همبستگی از نوع تحقیقات علی (پس رویدادی) می‌باشد. تعداد ۱۷ شرکت صنعت خودرو به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده و در دوره‌ی زمانی ۶ ساله بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶ مورد تحقیق قرار گرفتند. روش مورد استفاده جهت جمع‌آوری اطلاعات، کتابخانه‌ای بوده و برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده است. برای اجرای آزمون‌ها و تخمین نهایی مدل‌ها از نرم افزار استاتا نسخه ۱۵ استفاده شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که وجود کمیته حسابرسی بر عملکرد آتی شرکت تاثیر معنادار دارد. یعنی در شرکتهای فعال در صنعت خودرو وجود کمیته حسابرسی منجر به عملکرد بهتر شرکت در سال آتی شده است.

واژگان کلیدی: کمیته حسابرسی، عملکرد آتی شرکت، صنعت خودرو.

مقدمه

در محیط رقابتی کنونی که یکی از مشخصه‌های بارز آن کمیابی منابع است، مدیریت و ارزیابی عملکرد، نقشی حیاتی برای سازمان ایفا می‌کند (آمادو و همکاران، ۲۰۱۲). صاحب‌نظران و محققان معتقدند عملکرد، موضوعی اصلی در تمامی تجزیه و تحلیل‌های سازمانی است و مشکل بتوان سازمانی را تصور کرد که مشمول ارزیابی و اندازه‌گیری عملکرد نباشد. سازمانها جهت فراهم آوردن بازخورد به مدیران در ارتباط با نیل به اهداف استراتژیک به ارزیابی عملکرد متکی اند (کراونس و همکاران، ۲۰۱۰).

از جنبه‌های عملکردی سازمان‌ها که به طور سنتی، بسیار مورد توجه قرار داشته است، جنبه مالی آن‌هاست. از آنجا که کسب سود، هدف اصلی بسیاری از شرکت‌ها قلمداد می‌شود، عملکرد مالی و اندازه‌گیری آن از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است (تقی‌زاده و فضلی، ۱۳۹۰).

از طرفی، کمیته حسابرسی به منظور اجرای وظیفه نظارتی هیأت مدیره به ویژه در زمینه‌های مرتبط با کنترل‌های داخلی، مدیریت ریسک، گزارشگری مالی و فعالیت‌های حسابرسی تشکیل می‌شود (پیوندی و خرم، ۱۳۹۲). کمیته حسابرسی مسئولیت نظارت بر رویه‌های حسابداری بکار رفته در صورتهای مالی شرکت را بر عهده دارد. با توجه به ماهیت و اندازه

شرکت، گزارش‌های مالی شرکت‌ها توسط کمیته حسابرسی بصورت ماهانه، فصلی یا سالانه بررسی می‌شود. نقش کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی از طریق نظارت فعال بر فرآیند گزارشگری مالی شرکت توسط مراجع حرفه‌ای مختلف مورد تاکید قرار گرفته است (سانگ و ویندرم، ۲۰۰۴).

وظیفه کمیته حسابرسی کمک به هیات‌مدیره در نظارت بر سلامت صورت‌های مالی و کنترل‌های داخلی شرکت، رعایت الزامات قانونی و مقرراتی و نیز استانداردها و خط مشی اخلاقی شرکت، شایستگی و استقلال حسابرس مستقل شرکت، عملکرد حسابرسان داخلی و نیز حسابرسان مستقل و تهیه گزارش‌های کمیته حسابرسی برای ارائه در مجموعه گزارش‌های سالانه شرکت‌ها است

از نظر بولتون (۲۰۰۴)، کمیته حسابرسی ارتباط مهمی بین وظیفه گزارشگری مالی شرکت و ذینفعان شرکت برقرار می‌کند. وقتی این ارتباط مورد توجه قرار نگیرد، مسائل حاکمیت شرکتی بوجود خواهد آمد. اکثر تحقیقات از نقش قابل ملاحظه تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر بهبود فرآیند گزارشگری مالی بحث کرده‌اند. باید توجه داشت که تخصص حسابداری یا مالی برای تمام اعضای کمیته ضرورتی ندارد. زیرا کمیته می‌تواند از نظر مشاوران در حوزه‌های تخصصی استفاده کند. اما در هر صورت کمیته باید قادر باشد سوالات صحیحی مطرح کند و پاسخ‌ها را نیز به خوبی تحلیل کند. البته، نباید فراموش شود برای افزایش اثربخشی و کیفیت عملکرد، لازم است تا حداقل یکی از اعضای کمیته در زمینه حسابداری یا مدیریت مالی تخصص داشته باشد و از تمام رویدادها و تغییرات در فرآیندها و الزام‌های گزارشگری آگاهی داشته باشد؛ زیرا وظیفه اصلی کمیته حسابرسی، بررسی فرآیندهای گزارشگری مالی برای کسب اطمینان از کیفیت آن است (محمدپور و شهرابی، ۱۳۹۳). نتایج مطالعات دارابی و اجتهادی (۱۳۹۴)، نشان می‌دهد تخصص مالی رئیس و اعضای کمیته حسابرسی ارتباط مثبت و معنی‌داری با کیفیت گزارشگری مالی دارد. پژوهش فخاری و رضائی پیتته نوئی (۱۳۹۴)، نشان داد بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و محیط اطلاعاتی شرکت‌ها ارتباط مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. در این زمینه مطالعات زارعی و قاسمی (۱۳۹۵)، نشان می‌دهد بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی همچون استقلال، تخصص اعضا، سابقه مدیریت اعضا و تعداد اعضای کمیته حسابرسی با مدیریت سود ارتباطی وجود ندارد.

با توجه به اینکه پشتوانه تشکیل کمیته حسابرسی را می‌توان در نظریه نمایندگی مشاهده کرد. بر اساس نظریه نمایندگی، سهامداران و بستانکاران در صدد کسب حداکثر سودمندی از مدیران هستند که به عنوان نماینده‌ی آن‌ها انجام وظیفه می‌کنند (فوگارتی و کالبرز، ۱۹۹۸). در کنار وجود کمیته حسابرسی قوی و واحد نظارتی شامل مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی گزارشگری مالی می‌تواند بصورت مطلوب و قابل مقایسه در اختیار استفاده‌کنندگان قرار گیرد.

کمیته حسابرسی به عنوان کمیته فرعی هیئت مدیره شناخته می‌شود که از طرفی مسئول ایجاد استراتژی‌های مناسب برای بهبود سلامت مالی شرکت است (بنسال و شارما، ۲۰۱۶: ۱۰۴) و از سوی دیگر وظیفه دارد تا درباره فعالیت‌های خود به هیئت مدیره پاسخگو باشد (محمدپور و شهرابی، ۱۳۹۳: ۵۱). بنابر این، اگر کمیته حسابرسی تصویر مطلوبی از صورتهای مالی در برابر اعضای هیئت مدیره و مدیر عامل ارائه دهد، جایگاه بهتری برای اتخاذ استراتژی‌های موثر در جهت افزایش عملکرد شرکت خواهد داشت (باردوج و راثو، ۲۰۱۵: ۲۰۱۵؛ به نقل از بنسال و شارما، ۲۰۱۶).

در نهایت جهت بسط و توسعه مطالعات بال و همکاران (۲۰۰۳: ۲۰۰۳)؛ لئوز و همکاران، (۲۰۰۳)؛ خداداده‌ی شاملو و بادآور نهندی (۱۳۹۶)؛ رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۴) و با توجه به مطالعات سانگ و ویندرم (۲۰۰۴)؛ بولتون (۲۰۰۴)؛ زارعی و قاسمی (۱۳۹۵)؛ فخاری و رضائی پیتته نوئی (۱۳۹۴)؛ جامعی و روستائیان (۱۳۹۴)؛ پیوندی و خرم (۱۳۹۲) ضرورت ایجاد کمیته حسابرسی اثربخش در شرکت بر هیچ کس پوشیده نیست از این رو پژوهش حاضر در صدد پاسخ به این سوال است که تاثیر وجود کمیته حسابرسی بر عملکرد آتی شرکت‌های فعال در صنعت خودرو چگونه است؟

ادبیات و پیشینه پژوهش

امروزه با توجه به افزایش روزافزون رقابت میان سازمان‌ها و در راستای توجه به تغییر و تحول سازمانی، هر سازمانی به دنبال آن است که عملکرد مؤثرتری داشته باشد. به بیان دیگر، وقوع رویدادهایی مانند گسترش رقابت، پیشرفت فن‌آوری اطلاعات، تغییر در ساختارهای سازمانی و تلاش همه‌جانبه واحدهای اقتصادی برای کسب رتبه برتر، ضرورت توجه به بهبود مستمر عملکرد سازمانی را اجتناب‌ناپذیر کرده است. در محیط رقابتی امروزی، نگرش‌ها و رفتارهای کارآفرینانه برای کامیابی، پیشرفت و بهبود عملکرد سازمانی تمامی شرکت‌ها، صرف‌نظر از اندازه آن‌ها، ضروری می‌باشد. با توجه به اهمیت عملکرد سازمانی، امروزه تمامی سازمان‌ها اعم از دولتی یا خصوصی به دنبال بهبود مستمر آن می‌باشند، این در حالی است که طی سه دهه اخیر در ایران تشکیلات حجیم و بیش‌ازحد بزرگ سازمان‌های دولتی از عملکرد و کارایی لازم برخوردار نبوده و از هدف اصلی خود یعنی خدمت‌رسانی به مردم دورمانده‌اند. در این زمینه، رهنورد^۱ (۲۰۰۸) با تأکید بر پایین بودن عملکرد سازمان‌های بیان می‌دارد اگر سازمان‌های دولتی فعال در کشور در حوزه‌های مختلف عملکرد بهتری از خود نشان می‌دادند، شکاف موجود بین عملکرد سازمان‌های بخش دولتی ایران و سازمان‌های موفق بخش دولتی در کشورهای دیگر به این اندازه نبود (رضائی و همکاران، ۱۳۹۵).

در سال‌های اخیر، کشورهای توسعه یافته شاهد ظهور و تکامل شتابان کمیته‌ی حسابرسی بوده‌اند. گسترش عملیات بین‌المللی، تشدید فعالیت‌های شرکت‌های سهامی برای کسب مزایای رقابتی، افزایش بدهی‌های ناشی از خسارت به محیط زیست، نقش و تأثیر برآوردهای مدیریت در ارقام مندرج در صورت‌ها و گزارش‌های مالی، نبود مبنایی معتبر برای بررسی ادعاهای مدیریت در رابطه با کفایت ساختار کنترل داخلی از سوی حساب‌رسان مستقل، گسترش استفاده از سیستم‌های رایانه‌ای و به دنبال آن، مشکل‌تر شدن نظارت بر کنترل این سیستم‌ها، سبب تشدید روند ایجاد و به کارگیری کمیته‌ی حسابرسی شده است (رحیمیان، ۱۳۸۲).

امروزه مدیریت مناسب، کنترل و نظارت بر امور شرکت‌های سهامی عام، یکی از مسایل اساسی مطرح شده در نظام اقتصادی کشورهای مختلف جهان و از جمله ایران است. با توجه به تحولات دنیای کنونی، حفظ منافع سرمایه‌گذاران به عنوان تامين کنندگان سرمایه و همچنین مهم‌ترین گروه استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری و گزارش‌های مالی بیش از پیش ضرورت یافته است. ایجاد و گسترش کمیته‌های حسابرسی، یکی از ساز و کارهایی است که انتظار می‌رود در حفظ منافع گروه‌های مختلف استفاده‌کننده‌ی اطلاعات حسابداری و گزارش‌های مالی، موثر واقع شود. امروزه در برخی کشورهای توسعه یافته، بسیاری از شرکت‌ها کمیته‌ی حسابرسی تشکیل داده‌اند تا نقش ناظر بر رویه‌ها و نحوه‌ی عمل حسابداری و گزارشگری مالی واحدهای اقتصادی را به عهده گیرد (ارباب سلیمانی و نفری، ۱۳۸۷).

کمیته‌ی حسابرسی یکی از کمیته‌های هیأت مدیره‌ی واحد اقتصادی و متشکل از ۳ تا ۵ و در برخی موارد ۷ نفر از اعضای غیرموظف هیأت مدیره‌ی است که مسئولیت نهایی نظارت بر کلیه‌ی فعالیت‌های مالی شرکت را بر عهده دارد (آرنس و لوبک^۲، ۲۰۰۳).

با افزایش روند ایجاد کمیته‌ی حسابرسی در شرکت‌های سهامی آمریکا، اندیشه تشکیل آن در انگلستان نیز رواج یافت. روند پذیرش تشکیل کمیته‌ی حسابرسی در شرکت‌های سهامی انگلستان کندتر بود. باید یادآور شود که طبق گزارش گروه بین‌المللی مطالعات حسابداری، کمیته‌ی حسابرسی در انگلستان ناشناخته نبود؛ اما شرکت‌ها به ایجاد آن تمایل نشان نمی‌دادند. از این‌رو، تشکیل این کمیته در شرکت‌های انگلستان بعید به نظر می‌رسید (کولیر^۳، ۱۹۹۶). در این راستا

¹ Rahnavard

² Arene and Loebbecke

³ Collier

و در سال ۱۹۹۲ میلادی، کمیته‌ی کدبوری^۴ طی گزارشی به تمام شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار لندن^۵ توصیه کرد که به ایجاد کمیته‌ی حسابرسی بپردازند. پذیرش این توصیه اختیاری بود؛ از اینرو، بورس اوراق بهادار تمام شرکت‌های پذیرفته شده را ملزم کرد میزان پذیرش این توصیه را در گزارش سالانه‌ی مجمع عمومی صاحبان سهام افشا کنند تا به این ترتیب، سهامداران از وضعیت ایجاد کمیته‌ی حسابرسی و یا دلایل عدم تشکیل آن آگاه شوند. با انتشار گزارش کمیته‌ی کدبوری، تعداد کمیته‌ی حسابرسی در شرکت‌های انگلستان به طور چشمگیری افزایش یافت؛ به طوری که تا سال ۱۹۹۴ میلادی، ۸/۸۳ درصد از شرکت‌های سهامی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار لندن دارای کمیته‌ی حسابرسی بودند (کولیر، ۱۹۹۷).

اورادی و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند که بین تخصص مالی کمیته‌ی حسابرسی و عملکرد مبتنی بر معیارهای Q توبین و بازده دارایی‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین استقلال کمیته‌ی حسابرسی و عملکرد مبتنی بر بازده دارایی‌ها رابطه مثبت و معناداری مشاهده شد. در عین حال، بین استقلال کمیته‌ی حسابرسی با عملکرد مبتنی بر Q توبین و اندازه کمیته‌ی حسابرسی با معیارهای Q توبین و بازده دارایی‌ها رابطه معناداری مشاهده نگردید. یافته‌های پژوهش دیویدسن و همکاران (۲۰۰۴) رابطه مثبت و معناداری را بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت نشان داد. امیر و همکاران (۲۰۱۰) معتقدند که استقلال کمیته حسابرسی به کاهش تقلب‌های مالی در یک شرکت و در نتیجه افزایش عملکرد مالی شرکت کمک می‌کند. آرسن و همکاران (۲۰۱۴) به این نتیجه رسیدند که کمیته حسابرسی مستقل، موجب افزایش عملکرد شرکت می‌شود. یافته‌های بنسال و شارما (۲۰۱۶) نیز حاکی از رابطه مثبت بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت است. تأثیر مثبت استقلال کمیته حسابرسی بر عملکرد شرکت در پژوهش‌های نچل (۲۰۰۸)، دی (۲۰۰۸) و عبدالله و همکاران (۲۰۱۴) نیز قابل مشاهده است. در مقابل یافته‌های پژوهش دار و همکاران (۲۰۱۱) رابطه منفی را بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت نشان داد. منون و ویلیامز (۱۹۹۴) معتقدند که ترکیب اعضای کمیته حسابرسی، یکی از شاخص‌های داشتن کمیته‌های مؤثر و کارآمد است. طرفداران تئوری نمایندگی (کولیر و گرگوری، ۱۹۹۹؛ هیلمن و دالزیل، ۲۰۰۳) استدلال میکنند که کمیته حسابرسی بزرگتر باعث از بین رفتن توابع کنترل و نظارت و در نتیجه کاهش عملکرد شرکت می‌شود (سولتانا و همکاران، ۲۰۱۴). و فیس (۱۹۹۹) نیز به این نتیجه رسید که کمیته حسابرسی بزرگتر اثر منفی بر عملکرد شرکت می‌گذارد.

در مقابل طرفداران تئوری وابستگی منابع تأکید می‌کنند که کمیته حسابرسی بزرگتر می‌تواند موثر واقع شود. برای این منظور، کمیته‌ها می‌توانند افرادی را با تخصص‌های گوناگون جهت کنترل قوی‌تر اجرای رویه‌های حسابداری استخدام کنند (چوی و همکاران، ۲۰۰۴). راقانندان و همکاران (۲۰۰۱) معتقدند که افزایش در اندازه کمیته حسابرسی سبب بالارفتن تعداد جلسات آن می‌شود و در نتیجه نظارت و عملکرد مؤثرتری را در پی دارد (عبدالله و همکاران، ۲۰۱۴). یافته‌های پژوهش‌های ردی و همکاران (۲۰۱۰) و عبدالله و همکاران (۲۰۱۴) نیز حاکی از آن است که بین اندازه کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. وی (۲۰۰۷) و متاری و همکاران (۲۰۱۴) نیز رابطه معناداری بین اندازه هیئت مدیره و کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت مشاهده نکردند.

فرضیه پژوهش

فرضیه اول: وجود کمیته حسابرسی بر عملکرد آتی شرکت در صنعت خودرو تاثیر دارد.

⁴ Cadbury Committee (CC)

⁵ London Stock Exchange

مدل رگرسیونی برای فرضیه پژوهش

$$ROA_{it+1} = \beta_0 + \beta_1 AC_{it} + \beta_2 size_{it} + \beta_3 lev_{it} + \beta_4 Inst_{it} + \beta_5 Grow_{it} + U_{it}$$

تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته

عملکرد آتی شرکت (ROA_{it+1}): از طریق نسبت سود عملیاتی به دارایی‌های اول دوره شرکت محاسبه می‌شود.

متغیر مستقل: وجود کمیته حسابرسی (AC)

اگر شرکت کمیته حسابرسی داشته باشد عدد یک و در غیر این صورت این صورت مقدار این متغیر عدد صفر خواهد بود.

متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت (SIZE): در این تحقیق از طریق لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌های شرکت محاسبه شده است.

اهرم مالی (Lev): اهرم عبارت است از وجود هزینه‌های ثابت در فهرست هزینه‌های شرکت می‌باشد. منظور از اهرم مالی میزان بدهی‌های شرکتها است. هر اندازه درجه اهرم مالی بزرگتر باشد، درجه ریسک مالی بیشتر می‌شود مدیران شرکتها به دلیل مزایای تامین مالی از طریق بدهی، تمایل دارند از این طریق نیازهای مالی شرکت را تامین کنند، اما تامین مالی از طریق بدهی، هزینه بهره را در پی دارد و این موضوع باعث خواهد شد که شرکتها بخشی از درآمدهای خود را در سال‌های آینده صرف پرداخت هزینه‌های تامین مالی کنند. در نتیجه، سودآوری آینده آنها کاهش خواهد یافت. تحقیقات نشان می‌دهد که ریسک نیز می‌تواند از عوامل موثر باشد. در این تحقیق، از نسبت کل بدهی به کل دارایی به عنوان شاخص اهرم مالی استفاده می‌شود.

رشد فروش (Grow): از طریق میانگین رشد فروش در طی سه سال قبل از دوره مورد سال t به دست می‌آید.

سرمایه گذاران نهادی (Inst): سهامداران نهادی بخاطر توانایی‌های فنی و مالی، منابع قابل ملاحظه‌ای را برای کنترل شرکت تخصیص می‌دهند و از نظرات کارشناسان خبره مالی برای اداره شرکت استفاده می‌کنند. بوش (۱۹۹۸) نشان می‌دهد که مالکیت نهادی یکی از سازوکارهای کنترل بیرونی موثر بر حاکمیت شرکتی است. سرمایه گذاران نهادی، سرمایه گذاران بزرگ نظیر بانکها، شرکتهای بیمه، شرکتهای سرمایه‌گذاری و .. هستند که از طریق جمع‌آوری اطلاعات و ارزیابی تصمیمات مدیریت بطور ضمنی و از طریق اداره نحوه عمل شرکت به طور صریح، بر شرکت نظارت می‌کنند. مگ (۱۹۹۸) نشان داد که نظارت بر شرکت توسط سرمایه گذاران نهادی می‌تواند مدیران را وادار به تاکید بیشتر بر عملکرد شرکت و کاهش رفتار فرصت طلبانه یا خویشتن طلبانه کند. طبق بند ۲۷ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار ایران سرمایه گذاران نهادی عبارتند از: بانکها و بیمه‌ها، هلدینگ‌ها، شرکتهای سرمایه‌گذاری، صندوق بازنشستگی، شرکت تامین سرمایه و صندوق‌های سرمایه‌گذاری ثبت شده نزد سازمان بورس اوراق بهادار. نحوه محاسبه آن، درصد سهام نگهداری شده بوسیله سهامداران نهادی می‌باشد.

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از لحاظ روش همبستگی و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. از جهت نوع طرح تحقیق، تحقیق حاضر از نوع تحقیقات پس رویدادی است. در این نوع تحقیق‌ها، هدف بررسی روابط موجود بین متغیرها است و داده‌ها از محیطی که

به گونه‌ای طبیعی وجود داشته‌اند و یا از وقایع گذشته که بدون دخالت مستقیم پژوهش‌گر رخ داده است، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل می‌شود. در این تحقیق برای آزمون فرضیه‌ها از روش رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده است. به منظور تحلیل داده‌های بدست آمده از روشهای آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بدین ترتیب که برای توصیف داده‌ها از جدول توزیع فراوانی و در سطح استنباطی برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از آزمونهای اف لیمر، هاسمن استفاده می‌شود.

برای اجرای هر پژوهش لازم است جامعه آماری مشخص و معین شود. برای انتخاب جامعه آماری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در صنعت خودرو رجوع شده است. به منظور انجام پژوهش، از سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶، اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در صنعت خودرو جمع‌آوری گردید و تعداد ۱۷ شرکت مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌های پژوهش

جدول (۱)، آمار توصیفی داده‌های مربوط به متغیرهای مورد استفاده در تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۱: آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد	تعداد	میانگین	بیشترین	کمترین	انحراف معیار
عملکرد آتی شرکت	ROA	۱۰۲	۰,۰۷۹	۰,۶۳۳	۰,۰۰۰۲	۰,۱۴۲
اندازه شرکت	Size	۱۰۲	۱۴,۲۵۳	۱۹,۲۴۹	۱۱,۷۱۱	۱,۵۵۱
اهرم مالی	Lev	۱۰۲	۰,۶۶۴	۰,۹۳۶	۰,۳۱۸	۰,۱۵۴
رشد فروش	Grow	۱۰۲	۰,۲۶۱	۲,۲۰	-۰,۸۹	۰,۱۲۸
سرمایه گذاران نهادی	Inst	۱۰۲	۰,۷۱۲	۰,۹۴	۰,۱۷	۰,۱۶۳

اصلی‌ترین شاخص مرکزی، میانگین است که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. برای مثال مقدار میانگین برای متغیر رشد فروش برابر با (۰,۲۶) می‌باشد و برای سرمایه گذاران نهادی برابر با ۰,۷۱ می‌باشد. به‌طور کلی پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر برای اندازه شرکت برابر با ۱,۵۵۱ و برای رشد فروش برابر است با ۰,۱۲ می‌باشد که نشان می‌دهد این دو متغیر به ترتیب دارای بیشترین و کمترین انحراف معیار هستند. کمینه و بیشینه نیز کمترین و بیشترین را در هر متغیر نشان می‌دهد. به‌عنوان مثال بزرگ‌ترین مقدار اهرم مالی برابر با ۰,۹۳ است. وجود کمیته حسابرسی یک متغیر کیفی می‌باشد که جدول توزیع فراوانی این متغیر در جدول ۲ ارائه می‌شود

جدول ۲: توزیع فراوانی وجود کمیته حسابرسی

عنوان	فراوانی	درصد فراوانی
شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی	۷۷	۷۴,۸۵
شرکت‌های فاقد کمیته حسابرسی	۲۵	۲۵,۱۵
جمع	۱۰۲	۱۰۰

همانطور که طبق جدول ۲ قابل مشاهده است از ۱۰۲ شرکت - سال، ۷۷ شرکت - سال دارای کمیته حسابرسی و ۲۵ شرکت - سال فاقد کمیته حسابرسی بوده‌اند.

آزمون مانایی متغیرها

مطابق ادبیات اقتصادسنجی لازم است قبل از برآورد مدل، مانایی متغیرها بررسی گردد. برای بررسی وجود ریشه واحد در داده‌های پانل، می‌توان از آزمون لوین لین و چو استفاده کرد که نتایج آن به صورت جدول ۳ عرضه می‌گردد.

جدول ۳: آزمون مانایی (لوین، لین و چو) برای تمامی متغیرهای پژوهش

نتیجه	سطح معناداری	آماره آزمون	نماد	متغیر
مانا است	۰,۰۰۰۰	-۱۳,۷۸۶	ROA	عملکرد آتی شرکت
مانا است	۰,۰۰۰۰	-۱۴,۰۹۷	Size	اندازه شرکت
مانا است	۰,۰۰۰۰	-۱۸,۲۳۴	Lev	اهرم مالی
مانا است	۰,۰۰۰۰	-۱۲,۰۶۸	Grow	رشد فروش
مانا است	۰,۰۰۰۰	-۱۷,۳۶۱	Inst	سرمایه گذاران نهادی

با توجه به جدول ۳ مشاهده می‌شود که سطح معنی‌داری متغیرها در آزمون مانایی همه متغیرها کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر مانا بودن متغیرها است.

آزمون اف لیمر (چاو)

این آزمون برای تشخیص بین الگوهای اثرات معمولی (pool) و داده‌های تابلویی (panel) صورت می‌گیرد. نتایج حاصل از آزمون اف لیمر برای مدل پژوهش بدین شرح می‌باشد:

جدول ۴: نتایج آزمون اف لیمر (چاو)

نتیجه آزمون	سطح معنی‌داری	آماره آزمون	مدل آزمون
پذیرش الگوی داده‌های تابلویی	۰,۰۰۰۰	۶,۷۶۱	فرضیه پژوهش

نتایج حاصل در جدول ۴ نشان می‌دهد که سطح معناداری آزمون برای هر مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر پذیرش الگوی داده‌های تابلویی (پانل) می‌باشد.

آزمون هاسمن

در صورتی که میزان معناداری آماره‌ی چاو (prob) کمتر از سطح ۰,۰۵ باشد ساختار داده‌ای panel انتخاب می‌شود. در این حالت برای تشخیص اثرات ثابت یا تصادفی باید آزمون هاسمن نیز انجام شود.

جدول ۵: نتایج آزمون هاسمن

نتیجه آزمون	سطح معنی‌داری	آماره آزمون	مدل آزمون
اثرات ثابت عرض از مبدأ	۰,۰۰۰۰	۲۳,۲۱۶	فرضیه پژوهش

نتایج حاصل در جدول ۵ نشان می‌دهد که سطح معناداری آزمون در مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر پذیرش اثرات ثابت می‌باشد.

آزمون ناهمسانی واریانس

اگر خطاهای رگرسیون ناهمسان باشند اما محقق بدون در نظر گرفتن این موضوع به فرایند برآورد و استنباط ادامه دهد در این حالت، انحراف معیار می‌تواند اشتباه باشد و بنابراین هرگونه استنباطی که صورت گرفته، می‌تواند گمراه‌کننده باشد بنابراین از آزمون والد تعدیل‌شده برای بررسی ناهمسانی واریانس جملات اخلاص استفاده شده است.

جدول ۶: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

مدل آزمون	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
فرضیه اول	۶۳۹۴	۰,۰۰۰۰	ناهمسانی واریانس وجود دارد

نتایج حاصل در جدول ۶ نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری آزمون در مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد می‌باشد و بیانگر وجود ناهمسانی واریانس در جملات اخلاص می‌باشد که این مشکل در تخمین نهایی مدل با اجرای دستور gl رفع شده است.

نتیجه آزمون فرضیه اول پژوهش

فرضیه اول پژوهش بیان می‌دارد: وجود حساسی بر عملکرد آتی شرکت تاثیر دارد.

جدول ۷: نتیجه آزمون فرضیه اول

متغیر وابسته: عملکرد آتی شرکت					
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
وجود کمیته حسابرسی	AC_{it}	۰,۲۶۴	۰,۱۳۳	۱,۹۸	۰,۰۴۸
اندازه شرکت	$size_{it}$	۰,۱۸۲	۰,۰۲۲	۸,۲۷۲	۰,۰۰۰
اهرم مالی	lev_{it}	-۰,۱۳۸	۰,۰۷۸	-۱,۷۶۹	۰,۰۷۵
رشد فروش	$Grow_{it}$	۰,۰۰۸	۰,۰۲۸	۲,۸۵۷	۰,۰۰۵
سرمایه‌گذاران نهادی	$Inst_{it}$	۰,۰۸۲	۰,۰۱۸	۴,۱۹۱	۰,۰۰۰
C		-۰,۲۸۲	۰,۱۷۴	-۱,۰۳۴	۰,۳۰۱
ضریب تعیین				۲۷ درصد	
آماره والد				۳۴,۲۳	
سطح معناداری				۰,۰۰۰۰	
آزمون خود همبستگی سریالی				۰,۲۴۶	

با توجه به جدول ۷، مشاهده می‌شود که متغیر وجود کمیته حسابرسی دارای ضریب مثبت و سطح معناداری کمتر از پنج درصد می‌باشد بنابراین می‌توان گفت وجود کمیته حسابرسی بر عملکرد آتی شرکت تاثیر مستقیم و معنادار دارد و فرضیه پژوهش پذیرفته می‌شود. متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، سرمایه‌گذاران نهادی و رشد فروش دارای سطح معناداری کمتر از ۵ درصد و ضریب مثبت می‌باشند بنابراین تاثیر مستقیم با متغیر وابسته دارند. متغیر کنترلی اهرم مالی دارای سطح معناداری کمتر از ۵ درصد بوده و ضریب آنها عددی منفی می‌باشد بنابراین تاثیر معکوس و معناداری با متغیر وابسته دارند. ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۲۷ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته‌اند ۲۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۳۴,۲۳ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می‌باشد از این رو می‌توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. مقدار سطح معناداری آزمون خودهمبستگی سریالی بیشتر از ۵ درصد (۰,۲۴۶) است که نشان می‌دهد بین خطاهای مدل همبستگی وجود ندارد.

بحث، نتیجه گیری و پیشنهادها

در این پژوهش به بررسی تاثیر وجود کمیته حسابرسی بر عملکرد آتی شرکت موجود در صنعت خودرو پرداخته شد. معیار بازده دارایی ها به عنوان متغیر وابسته و وجود کمیته حسابرسی به عنوان متغیر مستقل پژوهش بودند. تعداد ۱۷ شرکت و در بازه زمانی ۶ ساله بین سالهای ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶ مورد تحقیق قرار گرفتند. یک فرضیه در این پژوهش مطرح گردید که پس از بررسی و آزمون های مربوط به فرضیه مشخص گردید که کمیته حسابرسی بر عملکرد آتی شرکت تاثیر دارد و این تاثیر مستقیم و معنادار است. یعنی در شرکت های عضو نمونه وجود کمیته حسابرسی منجر به عملکرد بهتر واحد اقتصادی در سال آتی شده است. با توجه به نتایج این پژوهش، پیشنهاد می شود پژوهش حاضر با استفاده از سایر معیارهای اندازه گیری عملکرد مالی انجام شده و نتایج مقایسه گردد و همچنین می توان پژوهش حاضر را در مراحل مختلف چرخه عمر شرکت انجام داده و با نتایج این پژوهش مقایسه کرد و نیز انجام پژوهش حاضر در شرکت های خانوادگی و غیر خانوادگی و مقایسه نتایج پژوهش. با توجه به نتایج حاصل از فرضیه پژوهش به شرکت هایی که هنوز کمیته حسابرسی ندارند توصیه می شود برای بهبود عملکرد آتی شرکت اقدام به تشکیل کمیته حسابرسی کنند. به سرمایه گذاران و سهامداران توصیه می شود در شرکت هایی سرمایه گذاری کنند که کمیته حسابرسی دارند چون این شرکتها با وجود کمیته حسابرسی و نقش بسزایی که کمیته حسابرسی در عملکرد بهتر مالی ایفا می کند موفقیت بیشتری کسب می کنند.

منابع

- ✓ اورادی، جواد، لاری دشت بیاض، محمود، سالاری فورگ، زینب، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین ویژگی های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت، دانش حسابداری مالی، دوره ۳، شماره ۴، صص ۱۳۱-۱۵۲.
- ✓ پیوندی، محمود، خرم، فاطمه، (۱۳۹۲)، اهمیت نظام راهبری بنگاه و روابط متقابل کمیته حسابرسی، حسابرسی داخلی و حسابرسی مستقل در بهبود کیفیت گزارشگری مالی، مجله حسابرس، شماره ۶۹ صص ۱۱۸-۱۲۵.
- ✓ جامعی، رضا، رستمیان، آزاده، (۱۳۹۵)، تاثیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر ویژگی های سود پیش بینی شده، فصلنامه پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۸، شماره ۲۹، صص ۱-۱۷.
- ✓ خداداده ی شاملو، ناصر، بادآور نهنندی، یونس، (۱۳۹۶)، تاثیر تخصص حسابرس در صنعت و دوره تصدی حسابرس بر قابلیت مقایسه صورتهای مالی با تاکید بر مراحل چرخه عمر شرکتف پژوهش های حسابداری مالی، دوره ۲، شماره ۶، صص ۱۰۵-۱۲۷.
- ✓ دارابی، رویا، اجتهادی، سحر، (۱۳۹۴)، بررسی ارتباط بین تخصص کمیته حسابرسی در صنعت و کیفیت گزارشگری مالی، مجله حسابداری: حسابرسی نظریه و عمل، شماره ۳، صص ۷۳-۹۰.
- ✓ رضائی، روح اله، بادسار، محمد، امین فنک، داوود، (۱۳۹۵)، تأثیر گرایش کارآفرینانه بر عملکرد سازمانی در سازمان جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی، مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۲، شماره ۴، صص ۸۶۵-۸۷۷.
- ✓ رهنمای رودپشتی، فریدون، وکیلی فرد، حمیدرضا، لک، فضل اله، محسنی، عبدالرضا، (۱۳۹۴)، سبک حسابرس و قابلیت مقایسه صورتهای مالی، حسابداری مدیریت، سال هشتم، شماره ۲۵، صص ۲۹-۴۷.
- ✓ زارعی، علیرضا، قاسمی، معصومه، (۱۳۹۵)، اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی، بررسی های حسابداری، دوره ۳، شماره ۱۲، صص ۴۳-۶۴.
- ✓ فخاری، حسین، رضائی پسته نوئی، (۱۳۹۶)، تاثیر تخصص مالی کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت، دانش حسابداری، شماره ۳، صص ۸۱-۱۱۲.

- ✓ Abdullah A, M, Qaiser, R.Y, Ashikur, R., Ananda, W., Thurai, M, N. (2014). Relationship between Audit Committee characteristics, external auditors and economic value added (EVA) of Public listed firms in Malaysia. *Corporate Ownership & Control*, V (12), I (1).
- ✓ Amado, C., A., F., Santos, S., P., Marques, P., M., (2012). Integrating the Data Envelopment Analysis and the Balanced Scorecard approach for enhanced performance assessment. *Omega*, 40, 390-403.
- ✓ Arslan, M, R Zaman, RK Malik, A Mehmood. (2014). Impact of CEO Duality and Audit Committee on Firm Performance: A Study of Oil & Gas Listed Firms of Pakistan. *Research Journal of Finance and Accounting*, ISSN: 2222-1697.
- ✓ Ball, R., Robin, A., and J. S. Wu. (2003). Incentives versus Standards: Properties of Accounting Income in Four East Asian Countries. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 36, No. 1-3, Pp. 235–270.
- ✓ Bansal. N, A, K.Sharma. (2016). Audit committee, corporate governance and firm performance. *International Journal of Economics and Finance*; Vol. 8, No. 3.
- ✓ Bolton, B. (2004). Audit Committee Performance: Ownership vs. Independence – Did SOX get it wrong? *Accounting & Finance*, 54, p83-112.
- ✓ Cravens, K., S., Oliver, E., G., Stewart, J., S., (2010). Can a positive approach to performance evaluation accomplish your goals? *Kelley School of Business*, 53, 269-279.
- ✓ Dar, L. A., Naseem, M. A., Rehman, R. U, & Niazi, G. S. (2011). Corporate Governance and Firm Performance a Case Study of Pakistan Oil and Gas Companies Listed in Karachi Stock Exchange. *Global Journal of Management and Business Research*, 11(8): 1-10.
- ✓ Dey, A. (2008). Corporate governance and agency conflicts. *Journal of Accounting Research*, 46(5): 1143-1181.
- ✓ Fogarty, T.J. & Kalbers, L.P. (1998). “Organizational and Economic Explanations of Committee Oversight”. *Journal of Managerial*, 10 (2): 86- 101.
- ✓ Hillman, A. J., and Dalziel, T. (2003). Boards of directors and firm performance: Integrating agency and resource dependence perspectives. *Academy of Management Review*, 28 (3): 383-96.
- ✓ Leuz, C., Nanda, D., and P. Wysocki. (2003). Earnings Management and Investor Protection: An International Comparison. *Journal of Financial Economics*, Vol. 69, No. 3, Pp. 505-527.
- ✓ Matari, E, M, Swidi, E, K, Fadzil, F, H, B. (2014). Audit Committee Characteristics and Executive Committee Characteristics and Firm Performance in Oman: Empirical Study, *Asian Social Science*; Vol. 10, No. 12: 98-113.
- ✓ Menon, K., & Williams, J. D. (1994). The use of audit committees for monitoring. *Journal of Accounting and Public Policy*: 13(2).
- ✓ Raghunandan, K., W. Read & D. Rama (2001). Audit committee composition, gray directors, and interaction with internal auditing. *Accounting Horizons*, 15(2): 105-118.
- ✓ Reddy, K., Locke, S, & Scrimgeour, F. (2010). The efficacy of principlebased corporate governance practices and firm financial performance: An empirical investigation. *International Journal of Managerial Finance*, 6(3): 190-219.
- ✓ Soltana, N., Harjinder, S., Vander, Z. (2014). Audit committee characteristics and audit report lag. *International Journal of Auditing*, 19, 57-130.
- ✓ Song, J. and Windram, B. (2004). Benchmarking Audit Committee Effectiveness in Financial Reporting. *International Journal of Auditing*, 8, p195-205.
- ✓ Vafeas, N. (1999). Board meeting frequency and firm performance. *Journal of Financial Economics*, 53: 113-142.
- ✓ Wei, G. (2007). Ownership structure, corporate governance and company performance in China. *Asia Pacific Business Review*, 13(4): 519-545.